

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE PEDAGOXÍA XERAL E DA LINGUAXE MUSICAL
CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA
TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO DECRETO 163/2015)
CURSO 2018-2019

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
DIDÁCTICA DA MÚSICA E DA LINGUAXE MUSICAL II (2º CUAD.)										
ESPECIALIDADE:	PEDAGOXÍA					ITINERARIOS:			PED. XERAL E DA L.M.	
CARÁCTER:	OBRIGATORIO					TIPO DE CLASE:			COLECTIVA	
DEPARTAMENTO:	PEDAGOXÍA					XEFE DE DPTO.:			Adriana Cristina García García	
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso	4º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:			Adriana Cristina García García	
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	4
ECTS/CUAD.						6			Observacións:	
DOCENTES:	NOME E APELIDOS					EMAIL/TEL/WEB			TITORÍA	
	Adriana Cristina García García					aulamusicaldeadriana@gmail.com			Venres de 11 a 12 h.	

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
DESCRIPTOR: Principios psicopedagóxicos da aprendizaxe da música. Desenvolvemento das capacidades musicais. Metodoloxía e planificación didáctica. Desenvolvemento e avaliación do proceso educativo. Análise dos diversos currículos de educación musical. Deseño de procedementos e estratexias de ensinanza-aprendizaxe	
COÑECEMENTOS PREVIOS: Os correspondentes as materias de Teoría da Educación I e II, Psicopedagogía e Didáctica da música e da linguaxe musical I.	
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS (OPCIONAL)	
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	1, 4, 8, 12, 15
COMPETENCIAS XERAIS:	1, 2, 3, 4, 5, 10, 13, 18, 19, 22, 27
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	1, 2, 3, 5
Ver a lista e descrición de competencias no Decreto 163/2015	

3. OBECTIVOS	
DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Espertar interese polo feito educativo e pola participación activa.	T8, T12, T15, X10, X18, X19, X27, E1, E2, E5
2. Desenvolver os principios da psicopedagogía xeral e a súa aplicación no ensino musical.	T12, T15, X: todos E: todos.
3. Propiciar unha actitude de análise e crítica respecto da teoría e a práctica educativas, encamiñadas á elaboración de ideas e xuízos propios, baseados no coñecemento da realidade.	Todos
4. Adquirir un núcleo estruturado de saberes e técnicas, logrado por observación, vivencia e estudo, que teña directa conexión co futuro traballo profesional.	Todos
5. Capacitar para o estudo e a investigación persoal no ámbito educativo.	T: todos, X5, X10, X13, X18, E: todos.
6. Conseguir unha conciencia clara da importancia da materia de linguaxe Musical nos estudos musicais.	T12, T15 X: todos E: todos
7. Coñecer os principios do ensino da linguaxe musical, nos cursos 3º e 4º do grao elemental de conservatorio.	Todos
8. Aprender a utilizar a entonación como medio de formación auditiva relacionándoa co ditado musical e os coñecementos rítmicos e teóricos apresos.	T1, T4 X: todos E: todos

4. CONTIDOS		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. Didáctica do ritmo.	1.1. Condicións básicas para o desenvolvemento da educación rítmica na etapa media. 1.2. Psicomotricidade, coordinación, lateralidade, estruturación espacial e temporal.. A memoria. O ritmo interior. 1.3. Exercicios de nivel medio de desenvolvemento psicomotriz: movemento corporal (Dalcroze), ritmo da linguaxe e ritmo instrumental (Orff). 1.4. O ritmo. Aspectos progresivos. Pulso, acento, compás, grafía, lectura. Fórmulas e combinacións rítmicas binarias e ternarias. Procedimentos metodolóxicos na etapa media do aprendizaxe. 1.5. Análise da progresión rítmica na subdivisión binaria, na subdivisión ternaria e na sucesión de compases na etapa media. 1.6. Metodoloxía específica para os contidos: compás, acento binario e ternario, compases compostos, subdivisión, puntillo, sínkopas, fórmulas ternarias en semicorcheas, grupos de valoración especial, equivalencias, grafía non convencional,.... 1.7. Percepción, creación e interpretación rítmica.	2
2. O currículo en relación co ritmo	2.1. Obxetivos xerais e didácticos do 3º e 4º curso de grao elemental. 2.2. Contidos. 2.3. Criterios de avaliación.	1
3. A teoría musical aplicada ó ensino musical de nivel intermedio.	3.1. Sistematización da lectura e escritura musicais. 3.2. Concepto de intervalo. Tipos. Designación numérica. Especies. Tonos e semitonos. Tipos de semitonos. Inversión de intervalos. Ampliación e redución. Consonancia e disonancia. 3.3. Compases regulares. Tipos segundo o número de tempos e segundo a subdivisión. Unidade de tempo, compás e subdivisión. Acentuación. Forma de medir os compases. 3.4. A tonalidade. Escalas e modos. Graos da escala. Armadura. Tipos de escalas maiores e menores .Graos tonais e modais. Tonos vecinos. Tonalidades practicables. Tonalidades homónimas. 3.5. A expresión musical. Movemento o tempo. Dinámica e matices. Acentuación. Articulación. Fraseo. Carácter. 3.6. Sintaxe musical. Estrutura e división na frase musical. As formas musicais máis sinxelas. 3.7. Grupos de valoración especial. Por excedencia e por deficiencia. 3.8. Claves. Relación das claves entre sí. 3.9. Alteracións. Dobles alteracións. Enharmonías: notas, intervalos, tonalidades. 3.10. Acordes. Tipos de acordes tríadas. Inversiones. Nota fundamental e nota do baixo. Cadencias. Acordes sobre os graos da escala maior e menor. Notas extrañas aos acordes: paso, floreo e apoiatura. 3.11. Coñecemento progresivo das distintas familias de instrumentos. 3.12. Outras escalas: pentatónica, hexátona, mixta, cromática. Escalas características. 3.13. Transporte tonal: oral e escrito. 3.14. Notas de adorno: apoiatura, mordente, trino, grupeto.	1
4. Didáctica da teoría.	4.1. Recursos didácticos na sistematización da lectura e escritura musicais. 4.2. Recursos didácticos para o ensino dos intervalos. 4.3. Recursos didácticos para o ensino do compás e dos grupos especiais. 4.4. Recursos didácticos para o ensino da tonalidade e das escalas. 4.5. Recursos didácticos para o ensino da agónica, da dinámica, da articulación e do carácter. 4.6. Recursos didácticos na sintaxe e a forma musical. 4.7. Recursos didácticos para o ensino dos acordes. 4.8. Recursos didácticos para o ensino do transporte.	2
5. O currículo en relación coa teoría musical.	5.1. Obxetivos xerais e didácticos do 3º e 4º curso de grao elemental. 5.2. Contidos. 5.3. Criterios de avaliación.	1
6. Entonación e afinación.	6.1. A entonación no nivel medio. Traballo interválico tonal. Tonalidades de ata cinco alteracións. Modos eclesiásticos. Entonación interválica.	2

	Atonalidade. Outras escalas. 6.2. Análise da progresión melódica na etapa intermedia. 6.3. A entonación imitada e a entonación consciente. 6.4. Sistemas de afinación e as súas aplicacións prácticas. A afinación temperada e a afinación expresiva. 6.5. Percepción, creación e interpretación melódica.	
7. A educación vocal.	7.1. Condicións para el desenvolvemento da educación vocal. 7.2. Principios básicos da emisión vocal. A respiración e o fraseo. Recursos didácticos. 7.3. Clasificación e extensión das voces. A voz da infancia e a adolescencia. Recursos didácticos. 7.4. Percepción, creación e interpretación melódica.	1
8. O repertorio vocal.	10.1. O repertorio vocal monódico e polifónico. 10.2. Criterios didácticos para a súa selección. 10.3. A canción e o canon como instrumento de traballo. 10.4. Interpretación. Dirección.	2
9. O currículo en relación coa entonación e a educación vocal.	9.1. Objetivos xerais e didácticos do 3º e 4º curso de grao elemental. 9.2. Contidos. 9.3. Criterios de avaliación.	1
10. A educación auditiva.	10.1. Aspectos rítmicos e melódicos. O ditado musical. Problemas que presenta a realización do ditado. Importancia na formación do pensamento e a memoria musical. Recursos didácticos. 10.2. O timbre. A cor. Recoñecemento físico e auditivo dos diferentes instrumentos. Identificación auditiva de distintas combinacións instrumentais. A audición e o ditado tímbricos. Recursos didácticos. 10.3. A monodía. A melodía. Textura polifónica. O acorde. As cadencias: tipos e función. O adestramento da percepción e recoñecemento das harmonías básicas e das diferentes cadencias. Recursos didácticos. 10.4. A audición da obra musical: adestramento da percepción e recoñecemento dos aspectos básicos da obra escoitada e desenvolvemento da memoria. Recursos didácticos: o musicograma... A creatividade. 02.5. Análise da progresión auditiva na etapa media.	2
11. O currículo en relación coa educación auditiva.	11.1. Objetivos xerais e didácticos do 3º e 4º curso de grao elemental. 11.2. Contidos. 11.3. Criterios de avaliación.	1
TOTAL SESIÓNS:		16

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Exposición maxistral	40		40
Práctica individual (estudio)		41	41
Práctica colectiva	21		21
Secuenciación de contidos		10	10
Composición de repentes rítmicos, ditados, exercicios teóricos e leccións de entonación		50	50
Portafolios		15	15
Titorías	1		1
Actividades de avaliación	2		2
TOTAL HORAS:			180

6. AVALIACIÓN

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN

6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Proba escrita	Memorización e asimilación dos contidos referidos nesta programación.	T8, X (todas), E(todas)	20%
Práctica individual	Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos rítmicos e teóricos, sinalando a sucesión progresiva dos diversos compases e a introdución dos valores rítmicos en subdivisión binaria e ternaria así como a sucesión da liña teórica e o seu tratamento. Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos melódicos e auditivos, sinalando a sucesión progresiva das diversas notas e tonalidades, a introdución da modalidade e a atonalidade, a realización de ditados a unha, dúas e tres voces, así como o tratamento dos distintos tipos de ditados: rítmicos, melódicos, armónicos, tímbricos, formais, etc Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino do ritmo no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da teoría no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da entonación no grao elemental 3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no proceso da educación auditiva no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dun tema teórico e realización dunha clase práctica sobre o mesmo tema adaptada aos alumnos dun curso determinado (3º e 4º). Realización de 15 ditados rítmicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º). Composición de tres repentes rítmicos, un por trimestre, nos que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical. Proposta de tres exames teóricos, un	T1, T4, X(todas), E(todas)	40%

	por trimestre, nos que se reúnan as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical. Realización de 15 ditados rítmico-melódicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º). Composición de tres leccións de solfexo, unha por trimestre, nas que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento dun curso de grao elemental (3º e 4º) da materia de Linguaxe Musical.		
Práctica colectiva	Realización de tarefas didáctico-musicais a través de traballo en equipo. Propostas adecuadas de composicións que correspondan a uns obxectivos e contidos determinados. Participación nas postas en común sobre os contidos sinalados, demostrando un certo grao de sentido crítico e de análise, avalado pola lóxica e polos saberes adquiridos, na defensa das opinións.	T8, X(todos), E(todos)	10%
Portafolios	Colección sistemática do traballo: revisions, autoanálisis, reflexións, ideas principais dos contidos, conclusións do traballo en equipo, síntese da pescuda de información, exercicios, dúbidas resoltas, apuntes, reseñas e comentarios de fontes, composicións propostas, exemplos musicais, estudo de métodos....	T1, T4, T12 X (todos) E (todos)	10%
Asistencia presencial	Observación sistemática individual do discente, a través dunha ficha de valoración descritiva do grao de consecución dos contidos, nunha contorna de actividade no aula, valorando de forma concreta a aplicación dos contidos ás diferentes situacións que se propoñan. Participación de forma activa en clase, preguntando cantas dúbidas preséntenllos e propondo todos os proxectos que se nos ocorran, sexan grandes ou pequenos.	T8, T12, T15 X (todos) E (todos)	20%
6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)			
Proba escrita	Memorización e asimilación dos contidos referidos nesta programación.	Todas	40%
Práctica individual	Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos rítmicos e teóricos, sinalando a sucesión progresiva dos diversos compases e a introdución dos valores rítmicos en subdivisión binaria e ternaria así como a	Todas	60%

	sucesión da liña teórica e o seu tratamento. Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos melódicos e auditivos, sinalando a sucesión progresiva das diversas notas e tonalidades, a introdución da modalidade e a atonalidade, a realización de ditados a unha, dúas e tres voces, así como o tratamento dos distintos tipos de ditados: rítmicos, melódicos, armónicos, tímbricos, formais, etc Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino do ritmo no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da teoría no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da entonación no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no proceso da educación auditiva no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dun tema teórico e realización dunha clase práctica sobre o mesmo tema adaptada aos alumnos dun curso determinado (3º e 4º). Realización de 15 ditados rítmicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º). Composición de tres repentes rítmicos, un por trimestre, nos que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical. Proposta de tres exames teóricos, un por trimestre, nos que se reúnan as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical. Realización de 15 ditados rítmico-melódicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º). Composición de tres leccións de		

	solfexo, unha por trimestre, nas que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento dun curso de grao elemental (3º e 4º) da materia de Linguaxe Musical.		
6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA CON MÁIS DE CATRO FALTAS)			
Proba escrita	Memorización e asimilación dos contidos referidos nesta programación.	Todas	40%
Práctica individual	Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos rítmicos e teóricos, sinalando a sucesión progresiva dos diversos compases e a introdución dos valores rítmicos en subdivisión binaria e ternaria así como a sucesión da liña teórica e o seu tratamento. Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos melódicos e auditivos, sinalando a sucesión progresiva das diversas notas e tonalidades, a introdución da modalidade e a atonalidade, a realización de ditados a unha, dúas e tres voces, así como o tratamento dos distintos tipos de ditados: rítmicos, melódicos, armónicos, tímbricos, formais, etc Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino do ritmo no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da teoría no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da entonación no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no proceso da educación auditiva no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dun tema teórico e realización dunha clase práctica sobre o mesmo tema adaptada aos alumnos dun curso determinado (3º e 4º). Realización de 15 ditados rítmicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º).	Todas	60%

	Composición de tres repentes rítmicos, un por trimestre, nos que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical. Proposta de tres exames teóricos, un por trimestre, nos que se reúnan as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical. Realización de 15 ditados rítmico-melódicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º). Composición de tres leccións de solfexo, unha por trimestre, nas que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento dun curso de grao elemental (3º e 4º) da materia de Linguaxe Musical.		
6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA			
Proba escrita	Memorización e asimilación dos contidos referidos nesta programación.	Todas	40%
Práctica individual	Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos rítmicos e teóricos, sinalando a sucesión progresiva dos diversos compases e a introdución dos valores rítmicos en subdivisión binaria e ternaria así como a sucesión da liña teórica e o seu tratamento. Estudo dun método de Linguaxe Musical en relación cos campos melódicos e auditivos, sinalando a sucesión progresiva das diversas notas e tonalidades, a introdución da modalidade e a atonalidade, a realización de ditados a unha, dúas e tres voces, así como o tratamento dos distintos tipos de ditados: rítmicos, melódicos, armónicos, tímbricos, formais, etc Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino do ritmo no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da teoría no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no ensino da	Todas	60%

	entonación no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dunha proposta do proceso persoal que se seguiría no proceso da educación auditiva no grao elemental (3º e 4º), especificando a temporalización por cursos e trimestres. Elaboración dun tema teórico e realización dunha clase práctica sobre o mesmo tema adaptada aos alumnos dun curso determinado (3º e 4º). Realización de 15 ditados rítmicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º). Composición de tres repentes rítmicos, un por trimestre, nos que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical. Proposta de tres exames teóricos, un por trimestre, nos que se reúnan as dificultades máis características dese nivel e momento de 3º e 4º curso de grao elemental da materia de Linguaxe Musical. Realización de 15 ditados rítmico-melódicos correspondentes ao desenvolvemento dun curso de linguaxe musical de grao elemental (3º e 4º). Composición de tres leccións de solfexo, unha por trimestre, nas que se resuman as dificultades máis características dese nivel e momento dun curso de grao elemental (3º e 4º) da materia de Linguaxe Musical.		
Observacións: Para ser avaliados os alumnos deberán obter polo menos un cinco en cada apartado (en todas as convocatorias e modalidades de avaliación).			

7. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

- ARAVAL (grupo). *Temas de Lenguaje musical*. Ed. Piles.
- ARAVAL (grupo). *Lenguaje Musical*. Ed. Piles.
- ASESORES PEDAGÓGICOS DE ENCLAVE CREATIVA. *Dictados*. Enclave creativa ediciones.
- CAÑADA, P.; LÓPEZ, A.; MOLINA, E. *Cuaderno de audición*. Enclave creativa ediciones.
- COBO GÓMEZ, A. *Iniciación Coral*. Ed. Nueva Carisch España / Real Musical.
- COOPER, G. Y MEYER, L. B. *Estructura rítmica de la música*. Ed. Idea Books, S. A. Colección Idea Música.
- COSTA, E.; MORENO, A. *Cuaderno de dictados*. Ed. Mundimúsica ediciones.
- FRAISSE, P. *Psicología del ritmo*. Editorial Morata.
- FUENTES, P. Y CERVERA, J. *Pedagogía y Didáctica para Músicos*. Ed. Piles.
- GALOFRÉ MORA, E. Y GALOFRÉ MORA, F. *Lenguaje Musical*. Ed. Dinsic.
- GARRIGÓS GARCÍA, R. M. *Entonando*. Ed. AB Música Ediciones Musicales

- GIL PÉREZ, M., IGLESIAS GONZÁLEZ, J. Y ROBLES OJEDA, G. *Lenguaje Musical Rítmico*. Si bemol ediciones.
- GIL PÉREZ, M., IGLESIAS GONZÁLEZ, J. Y ROBLES OJEDA, G. *Lenguaje Musical Melódico*. Si bemol ediciones.
- GRABNER, H. *Teoría general de la música*. Editorial Akal.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Apuntes sobre didáctica musical*. Enclave creativa.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Ritmo y lectura*. Ed. Nueva Carisch España/Real Musical.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Ritmo y Palabra*. ED. Real Musical.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Educación auditiva. Lenguaje Musical*. Enclave creativa ediciones.
- LÓPEZ DE ARENOSA, E. *Dictado Musical melódico*. Ed. Real Musical.
- LÓPEZ, A. Y MOLINA, E. *Cuadernos de Teoría*. Enclave creativa ediciones.
- MAYOR IBAÑEZ, A. Y PEDRO CURSÁ, D. *Nuevos cuadernos de teoría*. Real Musical.
- MAYOR IBAÑEZ, A. Y PEDRO CURSÁ, D. *Coro*. Ed. Rivera Mota.
- MAYOR IBAÑEZ, A. Y PEDRO CURSÁ, D. *Cuadernos de Lenguaje*. Real Musical.
- MAYOR IBAÑEZ, A. Y PEDRO CURSÁ, D. *Cuadernos de Audición*. Real Musical.
- MOLINA, E., ARIÑO, M. P., FERNÁNDEZ, D. Y RONCERO, M. A. *La improvisación en el Lenguaje Musical*. Ed. Real Musical.
- MOLINA, E. Y RONCERO, M.A. *Lenguaje Musical*. Enclave creativa Ediciones.
- MOLINA, E.; ARROYO, I.; NAVARRO, M.D.; RIVAS, S. *Coro*. Enclave creativa ediciones.
- MUÑOZ RUBIO, E.; MANCHADO TORRES, M. *Entonación para el siglo XXI*. Mundimúsica ediciones.
- NAVARRETE PORTA, A. M. *Lectura rítmica*. Sociedad Didáctico Musical.
- NAVARRETE PORTA, A. M. Y MORENO BUENDÍA, M. *El lenguaje de la Música*. Ed. Sociedad Didáctico Musical.
- NAVARRETE PORTA, A. M.; AUSEJO FERNÁNDEZ, C. *Canta, canta. Lenguaje creativo a dos voces*. Ed. Música Didáctica.
- NAVARRETE PORTA, A. M. y otros. *Lecciones de solfeo*. Sociedad Didáctico Musical.
- NAVARRETE PORTA, A. M. y otros. *Lectura cantada*. Sociedad Didáctico Musical.
- PEDRO, D. de, *Teoría completa de la música*. Real Musical.
- PERANDONES, M.A. *Nueva metodología del lenguaje musical*. Mundimúsica ediciones.
- ROBLES OJEDA, G. *Nuevo Lenguaje Musical*. Si bemol ediciones.
- ROBLES OJEDA, G. *Dictados*. Si bemol ediciones.
- RONCERO GÓMEZ, V. *Andante. Lenguaje Musical*. Ed. Rivera Mota.
- SIERRA, F. *El Lenguaje Musical*. Ed. Real Musical.
- SIERRA, F. *El lenguaje musical en canciones populares a dos voces*. Ed. Real Musical.
- SIERRA, F. *Para cantar. Lenguaje Musical*. Mundimúsica ediciones.
- SIERRA, F. *Lecciones de entonación*. Ed. Real Musical.
- TEMES, J. L. *Tratado de solfeo contemporáneo*. Ediciones línea.
- ZAMORANO DONOSO, A. *Lenguaje Musical*. Edilog.
- ZAMORANO DONOSO, A. *Nuevos dictados progresivos*. Mundimúsica ediciones.
- ZAZPE TORRES, P. J. *Articulaciones rítmicas*. Ed. Música Mundana.

8. OBSERVACIONES

Para ser avaliado o alumno deberá entregar todos os traballos.